(एका साईभक्ताकडून)

मी सन १९१७ सालीं श्रीसमर्थ साईनाथांच्या दर्शनास गेलों. जाण्याच्या आधीं श्रीसमर्थांच्या लीला दुसऱ्याच्या तोंडून ऐकिल्यामुळें प्रत्यक्ष ईश्वररूप असलेल्या साईबाबांना भेटावें अशी मनाची उत्कट इच्छा झाली होती. परिस्थिती फारच प्रतिकूल होती. शिरडी कोणत्या बाजूला आहे, कोणत्या ठिकाणाहून तिकडे जावें लागतें ह्याची कांहीं एक माहिती मला नव्हती. शिरडीस जाण्यास निघण्यापूर्वी सुमारें १५ दिवस आधीं माझा मुलगा (सुमारें वयानें ६।७ महिन्यांचा) तापानें वारला. ह्या प्रसंगामुळें मन जास्त अस्वस्थ झालें होतें व त्यामुळें श्रीसमर्थांस केव्हां पाहीन असें मला झालें होतें. पुढें १।२ दिवसांनीं स्वप्नांमध्यें मला ४।५ सत्पुरुष एके ठिकाणीं म्हणजे बाबा बसत असत त्या मशिदीसारख्या जागेप्रमाणें असलेल्या एका जागेंत बसलेले दिसले. त्यांचे समोर बरींच राख अगर उदी पडलेली मला दिसली. बाबा कोठें आहेत असें त्यापैकीं एकास मी विचारलें. त्यानें मला बाबांकडे बोट करून दाखविलें. नंतर मी त्यांच्या पायां पडलों, इतक्यांत मी जागा झालों. पुढें ४।५ दिवसांनीं माझी पैशाची (जाण्याच्या खर्चाची) अडचण दूर झाली. व मला खुद्द घरचा एक वाटाड्या शिरडीपर्यंत बाबांचें दर्शन घेण्यास येण्याकरितां, माझे बरोबर येण्यास निघाला. १ रुपया दक्षणा द्यावयाची असें मी जातांना ठरविलें. त्याप्रमाणें दर्शनास जातांच बाबानीं मज-जवळ १ रुपया मागितला, दर्शनास गेलों तेव्हां माझ्याकडे पाहून म्हणाले— " दुःख करण्याचें कारण काय ? म्हणे मुलगा गेला, मलाही एके दिवशीं देह ठेवावयाचा आहे. मृत्युलोकांत आल्यावर मृत्यु हा आज नाहीं उद्यां येणारच. " मी ४ दिवस राहिल्यावर जाण्याची परवानगी मागितली व कोपरगांव स्टेशनवर आलों. तेथें आल्यावर गाडी येण्यास १ तास अवकाश आहे असें स्टेशन मास्तरनीं आम्हांस सांगितलें. गाडी १ तास उशिरां (कारण मागील स्टेशनवर ॲक्सीडेंन्ट झाला होता) आल्यामुळें मनमाडवरून मुंबईस जाणारी मेल आम्हाला मिळणार नाहीं असें गाडींतील मंडळीनें आम्हांस

सांगितलें. परंतु श्री बाबांच्या कृपेनें मला अडचण येणार नाहीं असें मला वाटत होतें. व त्याप्रमाणें गाडी मनमाडला आल्यावर मेलचा तपास करितां मेल १ तास उशिरां यावयाची आहे असें मास्तरनीं सांगितलें. कारण मेललाही वाटेंत ॲक्सीडेन्ट झाला होता. अशा रीतीनें आम्हाला अडचण आली नाहीं. बाबांच्या (साईनाथ) कृपेनें मी हल्लीं पूर्वीपेक्षां चांगल्या स्थितींत आहे. व जेव्हां जेव्हां माझें आराध्यदैवत शंकर याची मी मानसपूजा करावयास जातों त्या त्या वेळीं शंकराच्या पिंडीवर माझे बाबा बसलेले आहेत असें मला दिसतें.

Shri Gajanan.

Thursday *Bombay* 10-3-27

In the last week of January 1927 I was suffering from 3 boils on my legs. Prior to this I had an earnest desire t read some life of Sai Nath.' My neighbour who saw a portrait of Sai Nath worshiped at my lodging was of his own accord inclined to bring Sai Lila Magazines to me for reading. I read these and resolved to use the residue of 'Agarbatti for my boils instead of using any gum as I thonght and I read that many devotees of 'Baba' got recovered from suffering by applying Udi, I resolved to follow these devotees. I used to apply the remains of 'Agarbatti' to my boils- I got cured within a week without any usual tronbles to a large extent. I have got a post card portrait of Sai Nath which I invariably bear in my pocket and see it before I begin any work and I find up to this day that all my usual difficulties are removed and everything is done to my satisfaction. This goes to prove the Omnipotence of my ,'Sai Nath' whom I would like to call 'Baba'—the father of the world.

In February 1927 our office was amalgamated with that of the Collector of Bombay with a view to effect a drastic retrenchment. I was in anxiety as there was no security of my services being retained and this was a very hard time to get employment. 'Sai Baba' one night gave me 'Darshan' (Visit) laughed at me and said "Do not care for anything as long as I am with you."

गुरुप्रसादोद्गार.

-प्रातरारति-

जयदेव जयदेव जय साईनाथा । जय सद्गुरुनाथा ।
आरती ओवाळूं निगमागम ताता ॥ जयदेव० ॥

शिरडी ग्रामाचें हो भाग्य बहु थोर ।
कुग्रामाचें केलें त्वां सुंदर क्षेत्र ॥
पातक जरि असलें त्वद्दासाचें घोर ।
तव सामर्थ्यापुढतीं नच त्याचा जोर ॥ जयदेव० ॥ १ ॥

गंगा नाशी पापा शशि तो तापातें ।
कल्पतरू तो दैन्या परि नच सम तूतें ॥
पापातापा दैन्या दोषां सर्वांतें ।
सद्गुरु वाचुनि कोणी नच जाळूं शकतें ॥ जयदेव० ॥ २ ॥

वात्सल्यें दीनातें ओढुनिया घेसी ।
अनुभव दावुनि पुढतीं तारक तूं होसी ॥
निष्ठाप्रज्ञा जाणुनि कार्यीं योजीसी ।
निजस्वरूपापासुनियां नचतूं बा ढळसी । जयदेव० ॥ ३ ॥

मुनींद्र सनकानेंहि मम साईनाथा ।
तव वैराग्या पाहुनि डोलविजे माथा ॥
ज्ञाननिधी तूं आमचा तुज ऐसा दाता ।
सांप्रत न दिसे मजला श्रीसाईनाथा ॥ जयदेव० ॥ ४ ॥

जीवब्रह्मैक्याचा अनुभव प्रत्यक्ष ।
द्याया समर्थ तूं बा तैसाचि दक्ष ॥
परि हा जनचि अभागी नच देई लक्ष ।
अति दुर्धर हा उलढा अश्वत्थ वृक्ष ॥ जयदेव० ॥ ५ ॥

अनन्य भगवद्भक्तिच नौका जीवासी ।
माया तरण्या **गीता** वाणि वदे ऐसी ॥
भगवान् आम्हां निश्चित गुरुराया गमसी ।
तव पादांबुज विरहित आश्रय नच मजसी ॥ जयदेव० ॥ ६ ॥

ह्यास्तव सहजचि **कारण** अनन्य तव भक्ति ।
कार्य तियेचें मायानाशाची प्राप्ति ॥
मजला देईं भिक्षा तवपादासक्ती ।
दीन दासा देई वा न सुखें मुक्ति ॥ जयदेव० ॥ ७ ॥

चळों न द्यावी माझी मति साईराया ॥
प्रसाद इतुका मागुनि लागतसें पायां ॥
तुजविण इतरा न विकीं कदापि मी काया ॥
दासा रामय्यातें नच दवडी वांया ॥ जयदेव० ॥ ८ ॥

आत्मनिवेदन.

(अभंग)

ब्रह्मकर्मशिक्षा मातामहें केली ॥ बाल्यीं तीच आली फळा अंतीं ॥ १ ॥
कर्ममार्गीं गर्क होतों कांहीं वर्षें । पुढें संगदोषें ये नास्तिक्य ॥ २ ॥
झाली कांहीं काळें विवेका जाग्रति । मागुती ती मति पालटली ॥३॥
ग्रंथावलोकनें विश्वास अद्वैतीं ॥ बैसूनी सत्पथीं लागलों मी ॥ ४॥
मना स्थैर्य येण्या स्थान एक व्हावें ॥ तें वाटे असावें शांतरूप ॥ ५ ॥
नंतर शोधाया लागलों स्वस्थान ॥ ठेवूनी प्रस्थान संतपायीं ॥ ६ ॥
संतदर्शनेंही मज कांहीं झालीं ॥ त्यापुण्यें लाभली सद्वासना ॥ ७ ॥
शेवटीं अकस्मात साईपदीं गेलों ॥ तेथेंचि बैसलों धरणेसी ॥ ८ ॥
जिज्ञासा चिकित्सा होत्याच सांगाती ॥ शिरडींत वस्ती फार झाली ॥ ९ ॥
दया क्षमा शांति अखंड वैराग्य ॥ देखण्याचें भाग्य प्राप्त झालें ॥ १० ॥

परिच्छेदत्रयें अबाधित ज्ञान ॥ पाहूनि मन्मन शांत झालें ॥ ११ ॥
तेंव्हां पुढें झाली मना आतुरता । साईंपदीं माथा केंव्हां ठेवूं ॥ १२ ॥
तोंवरीं नमन होतें तें कायिक । पुढें मानसिक खरें झालें ॥ १३ ॥
अहंता दुर्बुद्धि त्यागुनियां गेलों । तेणें पात्र झालों आशिर्वादा ॥ १४ ॥
थोर भाग्यें प्राप्त झाली गुरुमाय । आतां उणें काय मला साई ॥ १५ ॥
माझे भवपाश तूंचि सोडणार । ऐसा मला धीर दिला तुवां ॥ १६ ॥
तेवीं माझी निष्ठा दृढ तुझ्यापायीं । आहे ऐसें साई जाणसी तूं ॥ १७ ॥
काया वाचा मन अर्पियलें तुला ॥ आत्मलाभ मला व्हावा अंतीं ॥१८॥
पुन्हां माझें मन चळों नेदी कदा । रामध्यातें सदा पदीं राखी ॥ १९ ॥

—प्रथम गुरुदर्शन—

(साकी)

साईंची ती अगम्यलीला योगारूढां ठावी ।
तदितर जीवां अधिकाराविण कैशी ती उमजावी ॥ १ ॥
तात्याबांच्या[1] सेवेसाठीं मजला शिरडीमाजीं ।
मित्रांकरवीं खेंचुनी नेलें नसतां मी हो राजी ॥ २ ॥
त्या सेवेची त्रिवार आज्ञा प्रथम दिनीं मज झाली ।
त्यांतिल भविष्यता ती कोणा समजुनि नाहीं आली ॥ ३ ॥
मज परत जावया आज्ञा द्या ऐसें कांहीं दिवशीं ।
प्रार्थित शामा[2] असतां साई वदले वाचा ऐशी ॥ ४ ॥
" श्वानापरि ह्या मशिदीपुढें त्या पडूनि राहूं देई ।
कार्य तयाचें पुढें असे तें तुजला ठावें नाहीं" ॥ ५ ॥

---

(१) कै. वा. श्रीयुत लक्ष्मण कृष्णाजी ऊर्फ तात्यासाहेब नूलकर, बी. ए.; एल्. एल्. बी. (२) रा. रा. माधवराव देशपांडे, शिरडीकर.

माधवरावें कळविलि मज ती सद्गुर्वाज्ञा जेव्हां ।
जाण्याचा मी बेत मनांतिल सोडुनि दिधला तेव्हां ॥ ६ ॥

कांहीं दिवसांनंतर तात्याबाला दुखणें आलें ।
सेवाकार्यप्रसंग तेव्हां उमजुनि संशय गेले ॥७॥

त्या कुग्रामीं तात्याबाचे पुरते हालचि होते ।
जरि कां मजला श्रीसाईनीं तेथें नेलें नसतें ॥ ८ ॥

ऐसें तात्याबाचि मला ते बदले समयीं एका ।
तेव्हां अगम्य साईलीला समजुनि आली लोकां ॥ ९ ॥

साई ! तव आज्ञेतें वंदुनि प्रिय मित्राची सेवा ।
दिनरजनीं म्यां सततचि केली ठावें तुजला देवा ॥ १० ॥

तेवी दासगणूची भार्या तिच्याहि सेवे मजला ।
योजिलें त्वां तीही झाली उत्तम ठावें तुजला ॥ ११ ॥

उपनामावरि ठेवुनि मानस स्नुषा तिला मम म्हणसी ।
काय तुझें तें कौतुक सर्वां वेडावुनि तूं असती ॥१२ ॥

संशय फेडुनि अमितचि माझे निजपदिं निष्ठा केली ।
माझी अढळचि आतां कां हो माया पातळ झाली ॥ १३॥

मम त्राता हो तुजविण कोणी नाहीं ऐसें कथिलें ।
त्वांचि मला रे तेव्हां तेंही त्रिसत्य कीं मज गमलें ॥ १४ ॥

तेव्हां पासुनि भाव तुझ्या मी अखंड पायीं धरिला ।
गुरुरूपें मी आजवरी हो त्वदन्य नाहीं वरिला ॥ १५ ॥

ह्या उपरी मी तुजविण कोणा गुरुरूपें नच पाही ।
पाहिन तरि ही जळोचि दृष्टी जारिणिसम जी होई ॥ १६ ॥

तारी मारी किंवा जाळी ह्या देहा मम साई ।
परि मी तुजला न सोडि आतां ऐसें उमजुनि राही ॥ १७ ॥

तव नाम मुखीं ध्यान तुझें हो सततचि मन्मनीं राहो ।
प्राणायामीं प्राण रतूनी पूर्णेंद्रियजय होवो ॥ १८ ॥
आत्मविवेका बुद्धीमाजीं परमात्मसुखाजीवीं ।
ठाव असो ह्या पंचदशांविण इच्छा मज नच ठेवी ॥ १९ ॥
प्रतिवेळीं हीच दक्षिणा तूं मागितली मज गमतें ।
पंधा रुपयांचे मिष करुनी उगवुनि घेई तीतें ॥ २० ॥
एका समयीं तुज दक्षिणाचि द्यायाला मजपाशीं ।
नव्हती तेव्हां त्वां सांगितलें उसनी आणायासी ॥ २१ ॥
नंतर मजला *काका वदले " रुपये नाहींत द्याया ।
परंतु पोथी बघतां मिळतिल व्हा हो राजी घ्याया " ॥ २२ ॥
वचनें त्यांच्या शंकित होउनि तसाचि हो तुजपाशीं ।
आलों तेव्हां उडवाउडवी त्वां केली मजपाशीं ॥ २३ ॥
" मज दक्षिणाचि नलगे आतां पुढतीं पाहुनि घेऊं " ।
ऐसें म्हणतां त्वां मम मानसिं विचार लागति येऊं ॥ २४ ॥
थोडया दिवशीं अवलोकी जैं नाथांच्या दों ओव्या ।
प्रश्न उकलला जरि त्या होत्या पूर्वीं मजला ठाव्या ॥ २५ ॥
येके समयीं " या रामय्या " ऐसें म्हटलें मजला ।
" घ्या रामरामि " वदूनियां मग मंत्र दिला मजला ॥ २६ ॥
ह्या तव उक्तींचा मथितार्थहि समजुनि आला मजला ।
श्रद्धा होती जेथें माझी दृढता दिधली तिजला ॥ २७ ॥
अतर्क्य लीला ऐशी करुनी भक्तांतें मार्गासी ।
लाविसि परि श्रद्धेविण करणी तव नुमजे कोणासी ॥ २८ ॥
देणें घेणें सर्व तुजकडे मी देणारा नाहीं ।
घेसी ना तूं तव दक्षिणाची तरि मी दोषी नाहीं ॥ २९ ॥

* कै. रा. श्रीयुत हरि सिताराम ऊर्फ भाऊसाहेब दीक्षित, सॉलिसिटर, मुंबई.

करिसी वा तूं करविसि जें जें त्यांतचि सुख तें माझें ।
अंतिम आहे हेंचि उमजणें खचितचि मजला साजे ॥ ३० ॥

इतुकें कळुनि अंतरिची हो तळमळ राहत नाहीं ।
ती घालविली नाहीं त्वां तरि वत्सलता तव कायीं ॥ ३१ ॥

हा रामय्या तिष्ठत तुझिया द्वारीं नित्य भिकारी ।
त्याला सत्वर शांतीची तूं भिक्षा घालुनि वारी ॥ ३२ ॥

–प्रार्थना–

इतुकें मज द्याहो, मज द्याहो । मम विनती परिसाहो ॥ इतुकें० ॥१॥
सत्संगें सत्पंथा लागुनि । प्रज्ञा माझी अमलचि होवो ॥ इतुकें० ॥ २ ॥
माया अवघी नासुनि साई । प्रेम सत्पदीं अखंड राहो ॥ इतुकें० ॥ ३ ॥
तुमच्या अंकीं निशिदिनि राहुनि । मनोनाश हा सत्वर होवो । इतुकें०॥ ४ ॥
आनंदीं मज सतत ठेवुनी । अंतीं निजधामातें न्याहो । इतुकें० ॥ ५ ॥
साइ सागरीं रामय्या हा । विलीन होउनि शांतचि राहो । इतुकें० ॥ ६ ॥

–याचना–

(अभंग)

ज्ञानवैराग्याच्या प्राप्तीचीच भिक्षा । घाली विमलाक्षा साईराया ॥ १ ॥
आत्मलाभ आणि दुःखाची निवृत्ति । दोहींची प्रतीति आहे तींत ॥ २ ॥
तिच्यायोगें होते नित्य पूर्ण तृप्ति । पूर्णानंदप्राप्ति तीच होय ॥ ३ ॥
अन्य लाभ सारे वाटती कनिष्ट । न होय मी भ्रष्ट ऐसें करी ॥ ४ ॥
नित्यानित्य वस्तु विवेकाची खूण । बोलती सुजाण ऐशी असे ॥ ५ ॥
बोलावूनि मला दिला समागम । पूर्ण करी काम उरलें तें ॥ ६ ॥
दर्शनाच्या पूर्वी बरा होतों आतां । कांहो साईनाथा पिसें केलें ॥ ७ ॥
ज्ञानांजनावीण बरा होत नाहीं । माझा तूंचि साई वैद्यराज ॥ ८ ॥

न देतां तें सारा खटाटोप वांया । जाईल हें राया काय नेणा ॥ ९ ॥
न जाणें मी पूजा ना तें आवाहन । किंवा तवार्चन गुरुमाये ॥ १० ॥
तथापि भिक्षेचा माझा अधिकार । दातृत्व अपार तुजपाशीं ॥११॥
माझा अंगीकार निजमुखें तुवा । केला आतां देवा पाव वेगीं॥१२॥
भक्तवत्सल ह्या स्वकीय ब्रीदार्थे । करी बा कृतार्थ रामय्यातें ॥ १३ ॥

तळमळ

(अभंग)

बा रे साईनाथा कधीं भेट देसी । होतो कासाविसी जीव माझा ॥ १ ॥
रूप जें विनाशी तेंहि चोरियेलें । कांहो मज केलें दीनवाणें ॥२॥
त्या देहाच्याद्वारें अविनाशीरूप । पहाया हुरूप मनीं होता ॥ ३ ॥
परि दुर्भाग्यें मी मुकलों त्या ठाया । आतां देवराया काय करूं ॥ ४ ॥
आपुलें वचन पाळूनियां नाथा । तारी ह्या अनाथा साक्षात्कारें ॥ ५ ॥
त्यावीण ह्या दीना कधीं नोहे शांति । काय विश्वपति नेणसी तूं ॥ ६ ॥
नको अंत माझा पाहूं दीननाथा । तुझ्या अंकीं माथा अर्पिलासे ॥ ७ ॥
तारी किंवा मारी बालक आपुलें । शरण ज्या केलें निजरूपीं ॥ ८ ॥
शाब्दिक ज्ञानाचा आला असे वीट । होसी ना प्रकट कां मच्चित्तीं ॥ ९ ॥
तुझ्या दासा ऐशी मनीं तळमळ । ह्याचें नांव छळ कैसें नाहीं ॥ १० ॥
जन्ममृत्यूचें तें भय नाहीं मज । माझें सर्व काज साक्षात्कारीं ॥ ११ ॥
तो लाभेपर्यंत असे अंश तुझा । त्याच्यापुढें माझा तूं सर्वस्वीं ॥ १२ ॥
ऐसें झाल्यावरी नासे मी-तूं-भाव । अंतीं मज ठाव तव रूपीं ॥ १३ ॥
सद्गुरु माउली रक्ष रक्ष मज । दास वंदीं तुज रामय्या हा ॥ १४ ॥

–धावा–

(साकी)

साइ हो तूं येइ बा तूं येई । भेटी सत्वरि देई ॥ साइ हो० ॥
मस्तक तव अंकावरि ठेवुनि भाव धरियला पायीं ।
पुढतीं मज एकाकी त्यजिलें कोण मजकडे पाही ॥ साइ हो० १ ॥

चुकवुनियां मज तूं गेलासी पत्ता लागत नाहीं ।
मज शरणांगत व्हाया तुजविण स्थानचि दुसरें नाहीं ॥ तातहो० ॥ २ ॥
मम हृदयीं तूं चोरुनि असतां लाभ तयाचा कायी ।
सर्वव्यापी असूनियां तूं दृश्य मला बा नाहीं ॥ समर्था० ॥ ३ ॥
हंबरडा हा फोडित बालक कां करुणा नच येई ।
साक्षात्कारें उघडुनि दृष्टी मजला निजपद देई ॥ दयाळा० ॥ ४ ॥
दुःखाश्रू मम दुःखद तुजला नसती कां बा कांहीं ।
साक्षात्कारावीण मला हा प्राण नकोसा होई ॥ कृपाळा० ॥ ५ ॥
भार तुजवरी टाकुनियां हा जीव धरुनियां राहो ।
शरणांगत रामय्या हा बा त्याची धडगति नाहीं ॥ वत्सला० ॥ ६ ॥

-नित्यपाठाचे श्लोक-

नमो साइनाथा नमो दीनबंधो । चिदैश्वर्य वैराग्य श्रीधर्मसिंधो ॥
यशोमूर्ति तूतें नमो ब्रह्मरूपा । नमो सद्गुरो शान्तमूर्ते अरूपा ॥ १ ॥
नमो निष्क्रिया निर्गुणा निर्विकारा । किती पाहसी माझिया दुर्विकारा ॥
मला तूं न होसी जरी साह्यदाता । तरी पामरा कोण तारील आतां ॥ २ ॥
तुवां भेटण्या लाविला काळ फार । नको हापुढें घोर संसार भार ॥
किती दीन होऊं किती ताप साहूं । कधीं सौख्य देसी किती वाट पाहूं ॥ ३ ॥
लखोबानिमित्तें तुझा दास दीन । कृपापात्र हा जाहला तेवि लीन ॥
तुझ्या पादयुग्मीं तरी स्वीकृतातें । त्वरेनें सख्या धाडिहो सत्पदातें ॥ ४ ॥
तुझ्या पाउलांतें न सोडीं कदां मी । नसे हेतु मातें कदापीहि दामीं ॥
प्रपंचीं मला व्यर्थ चिंता किमर्थ । तियेला निवारावया तूं समर्थ ॥ ५ ॥

(१) मित्र लक्ष्मण कृष्णाजी ऊर्फ तात्यासाहेब नूलकर ह्यांच्या शेवटच्या आजारांत त्यांची उत्तम शुश्रूषा व्हावी एतदर्थ मित्र हरि सीताराम, ऊर्फ भाऊसाहेब दीक्षित इत्यादि गृहस्थांना प्रेरणा करून त्यांच्याकडून मला जुलमानें अगाऊच शिरडीस नेऊन ठेविलें होतें.

" समर्थाचिया सेवका वक्र पाहे । असा सर्व भूमंडळीं कोण आहे " ॥
समर्थोक्ति ही काय मिथ्या म्हणावी । तुझी योग्यता अल्प कोणी गणावी ॥६॥
मला मुक्तिचें भाग्य देतां तुला रे । किती कायसे कष्ट होणार बा रे ॥
तुलां योग्य वाटे तसें दास्य घेई । स्वधामा मला शीघ्र धाडूनि देई ॥ ७ ॥
तुझ्या पादयुग्माविणें अन्य थारा । असेना मला काय सांगूं उदारा ॥
जसा होतसे जीवनावीण मीन । निळोबा तसा त्वत्प्रसादार्थ दीन ॥ ८ ॥

-आत्मविश्वास-

(अभंग)

आहों तैसे राहूं आम्हीं सर्व काळीं । तो साई सांभाळी आम्हांप्रती ॥ १ ॥
नाहीं दुसऱ्याचें आम्हां कांहीं काम । साईचि निष्कामकर आम्हां ॥ २ ॥
आतां ह्यापुढतीं साधूं आत्मतुष्टि । भुक्ति मुक्ती मुष्टीं आम्हां मग ॥ ३ ॥
आमुची मुमुक्षा पूर्ण करी साई । इतर तो देई काय आम्हां ॥ ४ ॥
राजे आणि रंक आम्हां सर्व सम । लौकिकी तो काम नाहीं आम्हां॥५॥
लौकिकी संपदा ध्यायी सर्व जन । ती तृणा समान मानूं आम्हीं ॥ ६ ॥
प्रारब्धें हा देह राहे तैसा राहो । त्याकडे न पाहों आम्हीं आतां ॥ ७ ॥
देहद्वयासवें प्रारब्ध जीं कर्में । तीं होतीं अकर्में भोगांअंतीं ॥ ८ ॥
क्रियमाण अर्पूं साईनाथापायीं । त्रिळ्यातें नेई तो संचित ॥ ९ ॥
आमुचें तें काम एका साईपाशीं । आम्हीं इतरासी नव्हों लीन ॥ १० ॥
साईच्या आधारें मत्त झालों आम्हीं ॥ विषयांची उर्मी नाशील तो ॥ ११॥
परोपकाराचा काम तोहि शीण । साईइच्छेवीण न घडेचि ॥ १२ ॥
त्यामाजीं अहंता ती आम्हासि नाहीं । घडवितो साई तेंचि घडे ॥ १३ ॥
निज दासाला या लावो कांहीं कर्मीं । अथवा अकर्मीं योजो साई ॥ १४ ॥
आम्हांस तों एका साईपदीं आस । तेथें सदा वास करूं आम्हीं ॥ १५ ॥
सर्वेश्वर साई हा मनी निर्धार । आम्हांसि आधार तोचि एक ॥ १६ ॥

एका साईवरी टाकूं आम्हीं भार । स्वसुख दातार तोचि आम्हां ॥ १७ ॥
गुरुकृपा झाली रामय्याच्यावरी । तो निज अंतरीं शांत राहे। । १८ ॥

-अनुबंध चतुष्टय-

(आर्या)

ज्ञाता ब्रह्माचा तो ब्रह्मचि होई तसा असे साई ।
त्याच्या लाभें मजला आतां इच्छा नसे दुजी कांहीं ॥ १ ॥
"सविलासमहामोहग्राहग्रासैककर्म" तूं ऐसा ।
मम गुरु असतां साई प्रणता त्यागीसि हो मला कैसा ॥ २ ॥
मागतसें मी तुजला त्या दानाची तुझी मला भाक ।
असतां सुधा घरीं ती टाकुनि मागेन मी कसा ताक ॥ ३ ॥
ब्रह्म खरें जग मिथ्या जीवचि कीं ब्रह्म या त्रयानाम ।
ज्ञान असे साचचि हें इतराठायीं नसो मना काम ॥ ४ ॥
ज्ञानचि प्रसवे मोक्षा ऐसें वेदान्तसिद्ध वाक्य असे ।
देहावसान झाल्या संभव ज्ञानासि तो मुळींच नसे ॥ ५ ॥
दंडकमंडलु ह्यांच्या नाशें नच मोक्ष त्यांसि तेवि नरा ।
देहाच्या पतनानें तो नच लाभे असाचि अर्थ खरा ॥ ६ ॥
प्राणोत्क्रमणात्पश्चान्नच लाभे ज्ञान जो तया देई ।
सद्गुरु त्याविण तारक सच्छिष्यातें दुजा कदा नाहीं ॥ ७ ॥
ज्ञान्याज्ञानी मिळतां उपदेशाची कुठें वसे सोय ।
जिज्ञासुहि तो तैसा अर्पाया ज्ञान पात्र नच होय ॥ ८ ॥
मिथुनाभावीं किमपिहिं नोहे फललाभ हें असे सिद्ध ।
बद्धातें ताराया लागे तो जो नसे स्वयें बद्ध ॥ ९ ॥
ब्रह्ममयचि तूं साई मोक्षेच्छु मीहि हो असे साचा ।
मोक्षाच्या शिखराला जाया बांधून दे मला माचा ॥ १० ॥

गुरुराया तूं सारी वारी माया तुझी जगन्नाथा।
बहु सुखरनरवीरां अजिंक्य हो ती करील मम घाता ॥ ११ ॥
घात तियेचा करण्या दुर्बल कीं फार हा तुझा दास।
ह्यास्तव मीं वांछितसें अति लीनत्वें तुझ्या प्रसादास ॥ १२ ॥
शौचस्नानानंतर तिसरी भिक्षा तसाच एकांत।
ह्यांवाचुनि तुज मुक्ता विवेयकर्मीं नसेच हो प्रांत ॥ १३ ॥
मानसमलनाशानें घडतें तुम्हांस हो सदा स्नान।
इंद्रियजय हें तुमचें शौच असे ना दुजें तुम्हां भान ॥ १४ ॥
भिक्षासेवन तुमचें ब्रह्मामृतपान कीं नव्हे आन।
पूर्णाद्वैतीं बसणें एकांताचें खरें तुम्हां स्थान ॥ १५ ॥
इतुक्या विरहित जें जें त्याचा अल्पहि कदा मला संग।
न घडावा ही भिक्षा घाली सद्गुरु सदा मला संग ॥ १६ ॥
विनती ऐशी अर्पण साईचरणीं करी निळोबा कीं।
आशा मनांत धरुनी गुरुकृपेची पुरी मिळो बाकी ॥१७॥

–सद्गुरुस्वरूप–

(अभंग)

ब्रह्मज्ञाता साई स्वयें साक्षात्ब्रह्म। इतरांशीं काम नाहीं आम्हां ॥ १ ॥
गुरुरूपें तोचि आम्हां ब्रह्मा शौरी। महादेव गौरीरमण तो ॥ २ ॥
विष्णुमूर्ति दत्त आत्रेय जो झाला। साईरूपें आला आम्हांसाठीं ॥ ३ ॥
गणाधीश आणि रामकृष्ण पाही। वायुसूत तोहि भिन्न नसे ॥ ४ ॥
आदिमाता तैशी आणीक तो मित्र। सर्वहि एकत्र होती ब्रह्मीं ॥ ५ ॥
इतरावतार तैसे सारे संत। उपाधि अनंत रूप एक ॥ ६ ॥
नामरूपात्मक उपाधि ती जड। चैतन्य अजड तीच दावी ॥ ७ ॥
महावाक्यबोधा अधिकारी नाहीं। उपाधींत कांही वसेना जो ॥ ८ ॥
उपाधि अनेक घेउनियां संत। अल्पज्ञा अनंत दाविताती ॥ ९ ॥
जईनेंहि दीनांकारणें उपाधी। घेतली समाधि टाको नियां ॥ १० ॥

हेंचि जाणोनियां लीन त्याच्या पायीं । रामय्यातें नाहीं ठाव अन्य ॥ ११ ॥
ब्रह्मानंद भोगी आणि त्याचा दाता । मूर्ति साईनाथा ज्ञानाची तूं ॥ १२ ॥
गगनाच्या ऐसा अद्वैती प्रत्यक्ष । महावाक्यीं लक्ष तूंचि देवा ॥ १३ ॥
देशकाल वस्तु परिच्छिन्नताहि । तुझ्या ठायीं नाहीं मला संगा ॥ १४ ॥
सर्वान्तर्यामी तूं तैसा गुणातीत । मी कैचि पतित वर्णूं तूज ॥ १५ ॥
भावार्तीना होई वरदाता आतां । रामय्याचा माथा तुझ्यापायीं ॥ १६ ॥
दिव्य स्तोत्रीं देव स्तुति ज्याची गाती । तेथें माझी मति किती हीन ॥ १७ ॥
सामग ज्या गाती सर्वांगीं वेदांचा । तेथें माझी वाचा काय चाले ॥ १८ ॥
योगियांचें मना ध्यानेंचि जो गम्य । तो मला अगम्य सत्य आहे ॥ १९ ॥
सुरांसुरी सर्वां ज्याचा अंत नाहीं । त्याचा मला पाहि थांग कैचा ॥ २० ॥
रामय्याचा ऐसा ईश साईनाथ । तया प्रणिपात साष्टांगेंसीं ॥ २१ ॥
ज्याच्या कृपें होती मुके वाचस्पति । पंगु उल्लंघिती गिरीवर ॥ २२ ॥
रामय्या ऐशिया साईनाथापायीं । ठेवितसे डोई नम्रभावें ॥ २३ ॥

–द्वैताद्वैत–

(अभंग)

साखरेची गोडी खाणाराचि जाणें । न खाणारा नेणें तें अज्ञान ॥ १ ॥
स्वानुभवसिद्ध असती ज्या उक्ति । तर्काच्या त्या युक्ति तेथें फोल ॥ २ ॥
अपरोक्ष ज्ञान नाहीं स्वरूपाचें । त्याचे बोल कैचे साच होती ॥ ३ ॥
ऐशी कवीं शंका स्वप्नींहि मी नाणी । चाले माझी वाणी सत्संगेंसी ॥ ४ ॥
संत ते अनंत सर्व एकरूप । जाणोनी स्वरूप बोलियेले ॥ ५ ॥
वास्तव हे बोल न होतील वांया । तूंचि साईराया वदवितां ॥ ६ ॥
द्वैताद्वैत (भिन्न) शून्य तया नांव । कांहीं त्यापासाव उद्भवेना ॥ ७ ॥
द्वैतीं द्वैतोत्पत्ति हेंहि असंबद्ध । न्यायशास्त्रसिद्ध हाचि पक्ष ॥ ८ ॥
अद्वैतावाचूनि द्वैताची उत्पत्ति । संभवते किती कोण्या न्यायें ॥ ९ ॥
न्यायान्वयें प्राप्त **अद्वैत कारण । कार्य** त्याचें पूर्ण **द्वैतसृष्टि ॥ १० ॥**
द्वैतमत ऐसें कुंठितचि होतें । बाकी जें राहतें तें अद्वैत ॥ ११ ॥

अध्याय ४५ वा.

श्रीगणेशायनमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । श्रीगुरुभ्यो नमः ।

श्रीकुलदेवतायै नमः । श्रीसीतारामचंद्राभ्यां नमः ।

॥ श्रीसद्गुरुसाईनाथाय नमः ॥

सहज जातें मांडूनि दुळतां । जेणें प्रवर्तविलें निज सच्चरिता ॥
काय अलौकिक तयाची कुशलता । भक्त सत्पंथा लाविले ॥ १ ॥
मोक्ष जो का परमपुरुषार्थ । त्याहूनिही गुरुचरण समर्थ ॥
सेवितां ऐसिया गुरुचरणींचें तीर्थ । मोक्ष नकळत घर रिघे ॥ २ ॥
होईल गुरु करुणाकर । तरीच सुखाचा हा संसार ॥
घडोनि येई न घडणार । लावील परपार क्षणार्धें ॥ ३ ॥
जरी जाहली इतुकी पोथी । कथा कथिलीसे अति संकलितीं ॥
साईची ती अगाध कीर्ति । ती म्यां किती वर्णावी ॥ ४ ॥
जीचेनि दर्शनें नित्यतृप्ती । जीचेनि सहवासें आनंद भुक्ती ॥
जीचेनि भवभय विनिर्मुक्ति । ती साईमूर्ती हारपली ॥ ५ ॥
जीचेनि परमार्थ मार्ग प्रवृत्ती । जीचेनि मायामोह निवृत्ति ॥
जीचेनि आत्यंतिक क्षेम प्राप्ति । ते साईमूर्ती हारपली ॥ ६ ॥
जीचेनि नव्हती भवभय भीती । जीचेनि जागृत न्यायनीती ॥
जीचेनि संकटीं मनास धृती । ते साईमूर्ती हारपली ॥ ७ ॥

ध्यानीं स्थापूनियां निजमूर्ती । साई जाई निजधामा प्रती ॥
निजावतारा करी समाप्ति । हे योगस्थिति अतर्क्य ॥ ८ ॥

पूर्ण होतां अवतार कृती । हारपली ती प्रार्थिवाकृति ॥
तरी हा ग्रंथ ही वाङ्मय मूर्ति । देईल स्मृति पदोपदीं ॥ ९ ॥

शिवाय ह्याचिया कथा परिसतां । मना लाभे जी एकाग्रता ॥
तज्जन्य शांतोची अपूर्वता । केवीं अवर्णीयता वर्णावी ॥ १० ॥

आपण श्रोते सर्व सूज्ञ । मी तो तुम्हांपुढें अल्पज्ञ ॥
तथापि हा साईचा वाग्यज्ञ । आदरा कृतज्ञ बुद्धीनें ॥ ११ ॥

कल्याणप्रद हा वाग्यज्ञ । पुढें करूनि मजसम अज्ञ ॥
पूर्ण करी निजकार्यज्ञ । श्रोते सर्वज्ञ जाणती ॥ १२ ॥

करूनियां एकाग्र मन । अभिवंदून साई चरण ॥
महामंगल परम पावन । करी जो श्रवण या कथा ॥ १३ ॥

जो भक्त भक्ति समन्वित । निजस्वार्थ साधावया उद्यत ॥
होऊनियां एकाग्र चित्त । कथामृत हें सेवील ॥ १४ ॥

साई पुरवील तयाचे अर्थ । पुरवील स्वार्थ आणि परमार्थ ॥
सेवा कधींही जाई न व्यर्थ । अंती तो कृतार्थ करील ॥ १५ ॥

चव्वेचाळीस अध्याय पोथी । साई निर्याण परिसलें अंतीं ॥
तरी ही या पोथीची प्रगती । ही काय चमत्कृति कळेना ॥ १६ ॥

गताध्यायीं साईनिर्याण । यथानुक्रम जाहलें पूर्ण ॥
तरी या साईलीलेची कातिण । विसंबेना क्षणभरी ॥ १७ ॥

पाहूं जातां नवल नाहीं । निर्याण केवळ देहास पाहीं ॥
जन्ममरणातीत हा साई । अव्यक्तीं राही पूर्ववत ॥ १८ ॥

देह गेला आकार गेला । अव्यक्तीं जैसा तैसाच ठेला ॥
देह निर्याणा मागून लीला । आहेत सकळांला अवगत ॥ १९ ॥

म्हणूं जातां त्याही अपार । परी न व्हावा ग्रंथ विस्तार ॥
म्हणून त्यांतील घेऊं सार । करूं कीं सादर श्रोतयां ॥ २० ॥

धन्य आमुची भाग्यस्थिती । कीं जे काळीं साई अवतरती ॥
तेच काळीं आम्हां हे सत्संगती । सहजावृत्ती लाधली ॥ २१ ॥

ऐसें असतांही चित्तवृत्ती । जरी नपवे संसार निवृत्ती ॥
जरी न जडे भगवंतीं प्रीती । याहोनि दुर्गती ती काय ॥ २२ ॥

सर्वेंद्रियीं साईची भक्ति । तीच कीं खरी भजन स्थिति ॥
ना तरी डोळां पाहतां मूर्ति । खिळी दातीं वाचेच्या ॥ २३ ॥

कान ऐकतां साई कीर्तन । रसना मधुर आम्ररसीं निमग्न ॥
करितां साईपादस्पर्शन । मृदूळीवर्जन खपेना ॥ २४ ॥

साईपासून क्षणही विभक्त । तो काय होईल साईभक्त ॥
तो काय म्हणावा चरणासक्त । संसारीं विरक्त हों नेणें ॥ २५ ॥

एका पती वांचूनि कोणी । येतां तिचिया मार्गावरुनी ॥
श्वशुर दीर भाऊ जाणूनि । होई वंदनीं सादर ॥ २६ ॥

पतिव्रतेचें निश्चळ अंतर । कदां न सांडी आपुलें घर ॥
निजपतीचाच प्रेमा अपार । आजन्म आधार तो एक ॥ २७ ॥

पतिव्रता साध्वी सती । अन्या भावोनियां निजपति ॥
तयाचें दर्शन घ्यावया मती । कधींही चित्तीं आणीना ॥ २८ ॥

तीस अपुला पती तो पती । इतर केव्हांही तया न तुलती ॥
तया ठायींच अनन्य प्रीति । शिष्यही ते रीती गुरुपायीं ॥ २९ ॥

पतिव्रतेच्या पतिप्रेमा । गुरुप्रेमास देती उपमा ॥
परि त्या प्रेमास नाहीं सीमा । जाणें तो महिमा सच्छिष्य ॥ ३० ॥

मग ना जयाचेनि संसारा साह्यता । तीं काय साह्य येतील परमार्था ।
असो व्याही जांवयी वा वनिता । भरंवसा कोणाचा धरितां नये ॥३१॥

माता पिता करितील ममता । सत्तेचा पुत्र लक्षील वित्ता ॥
कुंकवालागीं रडेल कांता । कोणी न परमार्था साहकारी ॥ ३२ ॥

नरी आतां राहिलें कोण । जयाचेनि परमार्थापादन ॥
करूं जातां विचारें निदान । आपुला आपण अंतीं उरे ॥ ३३ ॥

करोनि नित्यानित्य विवेक । त्यागोनि फळ भोग ऐहिकामुष्मिक ॥
साधोनियां शमदमादिषट्क । मोक्षैक साधक तो धन्य ३४ ॥

तेणें सोडूनि दुजियाची आस । ठेवावा बळकट आत्मविश्वास ॥
मारावी आपण अपुली कांस । साधेल तयासचि परमार्थ ॥ ३५ ॥

ब्रह्म नित्य जग अनित्य । गुरुरेक ब्रह्मसत्य ॥
अनित्यत्यागें गुरु एक चिंत्य । भावनासातत्य साधन हें ॥ ३६ ॥

अनित्यत्यागें वैराग्य जनन । सद्गुरु ब्रह्मचैतन्य धन ॥
उपजे भूतीं भगवंतपण । अभेद भजन या नांव ॥ ३७ ॥

भयें अथवा प्रेमें जाण । जया जयाचें नित्य ध्यान ॥
ध्यातां होई ध्येयचि आपण । कंसरावण कीटकी ॥ ३८ ॥

चिंतनीं व्हावें अनन्यपण । ध्याना सारिखें नाहीं साधन ॥
करी जो अभ्यास आपुला आपण । तया निजोद्धरण रोकडें ॥ ३९ ॥

तथें कैचें जन्म मरण । जीवभावासी पूर्ण विस्मरण ॥
प्रपंचाचें मावळे भान । आत्मानुसंधानसुख लाहे ॥ ४० ॥

म्हणोनि निजगुरुनामावर्तन । तेणेंनि परमानंदा जनन ॥
मूर्ती भगवंताचें दर्शन । नामाचें महिमान काय दुजें ॥ ४१ ॥
ऐसी जयाच्या नामाची महती । तया माझी सद्भावें प्रणती ॥
कायावाचामनें मी त्या प्रती । अनन्यगती ये शरण ॥ ४२ ॥
ये अर्थाची द्योतक कथा । कथितों श्रोतयांकरितां आतां ॥
तरी ती ऐकिजे निजहितार्था । एकाग्रचित्ता करूनियां ॥ ४३ ॥
कैलासवासी काका दीक्षित । साईसमर्थ आज्ञांकित ॥
नित्यनेम वाचीत भागवत । आहे कीं अवगत समस्तां ॥ ४४ ॥
एके दिवशीं दीक्षितांनीं । काका महाजनी यांचे सदनीं ॥
चौपाटीवर भोजन सारुनी । पोथी नेमानीं वाचिली ॥ ४५ ॥
एकादशाचा अद्वितीय । ऐसा तो सरस आणि द्वितीय ॥
परिसतां अनुक्रमें अध्याय । श्रोत्यांचें धाय अंतरंग ॥ ४६ ॥
माधवराव बाबांचे भक्त । काका महाजनी तयां समवेत ॥
बैसले ऐकावया भागवत । एकाग्र चित्त करूनियां ॥ ४७ ॥
कथाही भाग्यें फारचि गोड । जेणें पुरेल श्रोत्यांचें कोड ॥
जडेल भगवद्भक्तीची आवड । ऐसीच ती चोखड निघाली ॥ ४८ ॥
ऋषभ कुळींचे नऊ[1] दीपक । कवि हरी अंतरिक्षादिक ॥
निघालें यांचेंच गोड कथानक । आनंदजनक बोधप्रद ॥ ४९ ॥
नऊही ते भगवत्स्वरूप । पोटीं क्षमा शांती अमूप ॥
वर्णितां भागवत धर्मप्रताप । जनक[2] निष्कंप तटस्थ ॥ ५० ॥
काय तें आत्यंतिक क्षेम । काय हरीची भक्ति परम ॥
कैसेन ही हरि मायासुगम । निःश्रेयस उत्तम गुरुचरण ॥ ५१ ॥

---

१ कवि, हरि, अंतरिक्ष, प्रबुद्ध, पिप्पलायन, आविर्होत्र, द्रुमिल, चमस, करभाजन. २ जनकराजा.

कर्म अकर्म आणि विकर्म । या सर्वांचें एकचि वर्म ॥
गुरु हेंच रूप परमात्म । भागवत धर्म गुरुभक्ति ॥ ५२ ॥
हरिचरित्र अवतार गुण । द्रुमिल नाथें केलें निरूपण ॥
पुरुषावताराची दावूनि खूण । रूपें नारायण वर्णिला ॥ ५३ ॥
पुढें अभक्त गति विन्यास । विदेहा कथी नाथ चमस ॥
वेदविहित कर्माची कांस । सोडिल्या हो नाश सर्वस्वीं ॥ ५४ ॥
सर्वांतरीं हरीचा वास । म्हणोनि न करावा कोणाचा द्वेष ॥
पिंडीं पिंडीं पहावा परेश । रिता न रेस त्यावीण ॥ ५५ ॥
अंती नववे कर भजन । कृतत्रेतादि युगींचें पूजन ॥
कैशा कैशा मूर्तीचें ध्यान । करिते निर्वचन जाहले ॥ ५६ ॥
कलियुगीं एकचि साधन । हरि गुरू चरण स्मरण ॥
तेणेंच होय भवभयहरण । हें एक निज शरण शरणागता ॥ ५७ ॥
ऐसी पोथी जाहल्याअंतीं । काकासाहेब पृच्छा करिती ॥
काय हो ही नवनाथकृति । अतर्क्य वृत्ति तयांची ॥ ५८ ॥
नावडी माधवरावांस वदती । किती हो ही अवघड भक्ती ॥
आम्हां मूढां कैंची हे शक्ति । जन्मजन्मांतीं न घडे हें ॥ ५९ ॥
कोठें हे नाथ महाप्रतापी । कोठें आपण ठायींचे पापी ॥
आहे काय भक्ती हे सोपी । सच्चिद्रूपी ते धन्य ॥ ६० ॥
आम्हा ही भक्ती घडेल काय । कैसेन होईल तरणोपाय ॥
जाहलों हताश गळाले पाय । झाला कीं वायफळ जन्महा ॥ ६१ ॥
काकासाहेब भक्त प्रेमळ । असावी जीवास कांहीं हळहळ ॥
सुस्थिरवृत्ति व्हावी कां चंचल । उडाली खळबळ शामाची ॥ ६२ ॥

शामानामें माधवराव । ज्यांचा काकांशीं सद्भाव ॥
तयांस काकांचा हा स्वभाव । दैन्याचा प्रभाव नावडला ॥ ६३ ॥

म्हणती बाबांसारिखें लेणें । भाग्यें लाधलें जयासी तेणें ॥
मुख करावें केंविलवाणें । व्यर्थ कीं जीणें तयाचें ॥ ६४ ॥

साईचरणीं श्रद्धा अढळ । तरी ही कां मनाची तळमळ ॥
नाथांची भक्ति असेना प्रबळ । अपुलीही प्रेमळ नव्हे का ? ॥६५॥

एकनाथी टीकेसहित । एकादशस्कंध भागवत ॥
वाचावें भावार्थ रामायण नित । आपणा निश्चित ही आज्ञा ॥ ६६ ॥

तैसेंच हरिगुरु नामस्मरण । ही बाबांची आज्ञा प्रमाण ॥
त्यांतचि अपुलें भवभय तारण । चिंतेचें कारण काय तुम्हा ? ॥ ६७ ॥

परी त्या नवयोग्याचें चरित । तयाचें तें असिधाराव्रत ॥
साधेल काय आपणा यत्किंचित । चिंतन हें सतत काकांचें ॥ ६८ ॥

लागली जीवास मोठी चुटपुट । नव योग्यांची भक्तीच उद्भट ॥
कवण्या उपायें होईल प्रगट । तरीच मग निकट देव खरा ॥ ६९ ॥

असो ऐसी लागली हुरहुर । आसनीं शयनीं हाच विचार ॥
उदयीक घडला चमत्कार । श्रोतीं तो सविस्तर परिसावा ॥ ७० ॥

अनुभवाचा पहा नवलाव । प्रातःकाळींच आनंदराव ॥
पाखाडे हें ज्यां उपनांव । आले माधवराव शोधावया ॥ ७१ ॥

तेही आले प्रातःकाळीं । भागवत वाचावयाचे वेळीं ॥
बैसले माधवरावाजवळी । स्वप्नाची नवाळी सांगत ॥ ७२ ॥

इकडे चालली आहे पोथी । तिकडे परस्पर दोघे फुसफुसती ॥
तेणें श्रोत्या वक्त्यांचे चित्तीं । अस्थैर्य स्थिती पातली ॥ ७३ ॥

आनंदराव चंचल वृत्ति । माधवरावांस स्वप्न कथिती ॥
वदतां परिसतां दोघे कुजबुजती । राहिली पोथी क्षणभर ॥ ७४ ॥

काकासाहेब तंव त्यां पुसती । काय ती ऐसी नवल स्थिती ॥
दोघेच तुम्ही आनंदित वृत्ति । सांगा न आम्हा प्रती काय कीं ॥ ७५ ॥

तव ते माधवराव वदती । कालच कीं आपणा शंका होती ॥
समाधान घ्या हातोहातीं । तारक भक्ति लक्षण ॥ ७६ ॥

परिसा पाखाड्यांचें स्वप्न । दिधलें बाबांनीं कैसें दर्शन ॥
होईल अपुल्या शंकेचें निरसन । गुरुपदवंदन भक्ति पुरे ॥ ७७ ॥

मग तें स्वप्न ऐकावयाची । प्रबळ जिज्ञासा त्यां सर्वांची ॥
विशेषें काकासाहेब यांची । शंकाही तयांचीच आरंभीं ॥ ७८ ॥

पाहोनियां सर्वांचा भाव । स्वप्न सांगे आनंदराव ॥
चित्तीं ठेवोनियां सद्भाव । श्रोत्यांसही नवलाव वाटला ॥ ७९ ॥

एका महा समुद्रांत । उभा मी कंबरभर उदकांत ॥
तेथें माझिया दृष्टिपथांत । आले श्रीसमर्थ अकल्पित ॥ ८० ॥

रत्नखचित सिंहासन । वरी साई विराजमान ॥
उदकांतर्गत जयांचे चरण । ऐसें तें ध्यान देखिलें ॥ ८१ ॥

पाहूनि ऐसें मनोहर ध्यान । जाहलें अत्यंत समाधान ॥
तें स्वप्न हें कोणास भान । मन सुखसंपन्न दर्शनें ॥ ८२ ॥

काय त्या योगाचा नवलाव । तेथेंच उभे माधवराव ॥
पाया पडा हो आनंदराव । वदले मज भावपुरःसर ॥ ८३ ॥

तंव मी तयां प्रत्युत्तर देत । इच्छा माझीही आहे बहुत ॥
परी ते पाय उदकांतर्गत । कैसे मज हातांत येतील ॥ ८४ ॥

उदकामाजी पाय असतां । कैसा पायीं ठेवूं माथा ॥
तरी मी काय करावें आतां । नकळे मज तत्वतां कांहींही ॥ ८५ ॥
ऐसें परिसूनि माधवराव । परिसा बाबांस वदले काय ॥
देवा[1] काढ रे वरतीं पाय । आहेत जे तोय प्रच्छन्न ॥ ८६ ॥
ऐसें वदतांच तत्क्षण । काढिले बाबांनीं बाहेर चरण ॥
आनंदरावांनीं मग ते धरून । केलें अभिवंदन अविलंबें ॥ ८७ ॥
ऐसे धरितां दृढ चरण । बाबांनीं दिधलें आशिर्वचन ॥
होईल जारे तुझें कल्याण । कांहीं न कारण भीतीचें ॥ ८८ ॥
आणीक बाबा वदले देख । रेशीम कांठी धोतर एक ॥
शाम्यास माझ्या देऊन टाक । तुज सुखदायक होईल ॥ ८९ ॥
तरी ती वंदूनि आज्ञा शिरीं । धोतर त्यां आणिलें रेशीमधारी ॥
काकासाहेब आपण तें स्वकरीं । माधवराव स्वीकारी ऐसें करा ॥ ९० ॥
मान्य करा जी ही मम विनंती । माधवराव हें परिधान करिती ॥
करा ऐसें सुखवा मजप्रती । होईन मी अति उपकारी ॥ ९१ ॥
आनंदरावाची ही मात । माधवराव स्वयें परिसत ॥
काकासाहेब जंव तें देत । ते न स्वीकारित तें वस्त्र ॥ ९२ ॥
तयांचे मनीं हें तो स्वप्न । आम्हास पटली पाहिजे खूण ॥
दृष्टांत कांहीं जाहल्याविण । घ्यावें न आपण हें वस्त्र ॥ ९३ ॥
काकासाहेब तेव्हां वदत । आतां बाबांची पाहूं प्रचीत ॥
घेणें हे उचित अथवा अनुचित । होईल तें सूचित चिठ्यांनीं ॥ ९४ ॥
देतील बाबा चिठ्ठी जैसी । मानूं तयांची आज्ञा तैसी ॥
चिठ्या बाबांचिया पायापासीं । कृतसंकल्पेसी टाकिल्या ॥ ९५ ॥

---

१ श्रीसाईबाबांस माधवराव देशपांडे देवा म्हणून नेहमी संबोधीत.

काकासाहेब यांचा भार । होता सर्वस्वीं साईचियावर ॥
आधीं घ्यावा त्यांचा विचार । करावा तो व्यवहार पुढारा ॥ ९६ ॥

हें तों बाबांचे हयातींत । तोच कीं क्रम तयांचे पश्चात ॥
चिठ्या टाकून आज्ञा घेत । तैसेच ते वर्तत निश्चयें ॥ ९७ ॥

कार्य मोठें अथवा सान । चिठ्ठीनें आज्ञा घेतल्यावीण ॥
कांहीं न करणें गेलिया प्राण । अनुज्ञाप्रमाण सर्वथा ॥ ९८ ॥

देहचि जेथें नाहीं अपुला । एकदां बाबांच्या पाईं वाहिला ॥
मग तयाच्या चलनवलनाला । काय अपुल्या अधिकार ॥ ९९ ॥

पहा या एक भावनेवर । लाखों रुपयांचे कमाईवर ॥
लाथ मारिली परी हा निर्धार । दृढ आमरणांत राखिला ॥ १०० ॥

फळा येईल तुझें इमान । धाडीन मी तुजलागीं विमान ॥
नेईन त्यांत बैसवून । निश्चिंत मन राही तूं ॥ १०१ ॥

ही बाबांची प्रसादोक्ति । अक्षरें अक्षर आली प्रतीति ॥
साईलीला वाचकांप्रति । ठावी निर्गम स्थिती काकांची ॥ १०२ ॥

होतां तया स्थितीचें स्मरण । आणीक तें काय विमान प्रयाण ॥
काय तें आनंदाचें मरण । गुरुनामावर्तन समवेत ॥ १०३ ॥

ऐसे दीक्षित करारी आपण । चित्तीं निरंतर साई चरण ॥
इष्ट मित्रांही देऊनि शिकवण । जाहले विलीन गुरुपाईं ॥ १०४ ॥

आतां पूर्वानुसंधान स्थिति । दोघांही मानली चिठ्ठ्यांची युक्ति ॥
कारण दोघांची काकांवर प्रीति। चिठ्या मग लिहिविती अविलंबें ॥ १०५ ॥

एका चिठींत 'घ्यावें भोतर' । दुसरींत 'त्याचा करावा अव्हेर' ॥
ऐसें लिहून साईच्या पायावर । टाकिल्या छाया चित्रातळीं ॥ १०६ ॥

तत्रस्थ एका अर्भकास । त्यांतील चिठ्ठी उचलावयास ॥
लाविता धोतर घ्यावयास । माधवरायांस ये आज्ञा ॥ १०७ ॥

जैसें स्वप्न तैसीच चिठ्ठी । आनंद झाला सकळां पोटीं ॥
मग तें धोतर रेशिम कांठी । घातलें करसंपुटीं शामाचिया ॥ १०८ ॥

त्यांचें स्वप्न यांची चिठ्ठी । परस्पराशीं पडतां मिठी ॥
परमानंद न माय पोटीं । सुखसंतुष्टी उभयांतें ॥ १०९ ॥

माधवराव अंतरीं खूष । आनंदरावासही संतोष ॥
झाला साइभक्ति परिपोष । आशंका निरास काकांचा ॥ ११० ॥

असो या सर्व कथेचें सार । ज्याचा त्याणें करावा विचार ॥
ठेविल्या गुरुपायावर शीर । गुरुवदनोद्गार लक्षावे ॥ १११ ॥

आपणाहून आपुली स्थिती । आपुली भूमिका वा चित्तवृत्ति ॥
गुरु जाणे नखशिखांतीं । उद्धारगतीही तोच ॥ ११२ ॥

जैसा रोग तैसें निदान । तैसेंच औषध वा अनुपान ॥
सद्गुरुनेमी शिष्यालागून । भवरोग निवारण कार्यार्थ ॥ ११३ ॥

स्वयें तो जी करितो करणी । आणूं नये अपुले अनुकरणीं ॥
तुम्हा कारणें गुरुमुखांतुनी । निघेल ती वाणी आदरावी ॥ ११४ ॥

त्याच शब्दांवर ठेवावें मन । तयांचेंच नित्य करावें चिंतन ॥
तेंच तुमच्या उद्धारा कारण । ठेवा हें स्मरण निरंतर ॥ ११५ ॥

गुरु सांगे तें पोथीपुराण । तें तों तद्वचन स्पष्टीकरण ॥
मुख्य उपदेशीं ठेवा ध्यान । तें निगमज्ञान आपुलें ॥ ११६ ॥

कोणाही संताचें वचन । त्याचा करूं नये अवमान ॥
आपुली माय आपुली जतन । करील ती अन्य कोण करी ॥ ११७ ॥

खरा मायेचा जिव्हाळा । लेंकुरालागीं तिचा कनवाळा ॥
बाळ नेणें तो सुखसोहळा । घेईल तो ळळा ती पुरवी ॥ ११८ ॥

संत सृष्टींमाजी उमाप । "आपुला बाप तो अपुला बाप" ॥
साई मुखीचे हे करुणालाप । कोरा स्वहृदयपटावरी ॥ ११९ ॥

म्हणोनि साईमुखीचें वचन । तेथेंच ठेवा अनुसंधान ॥
अंतीं तोच कृपानिधान । तापत्रय शमन करील ॥ १२० ॥

तोच जाणें त्याची कळा । आपण पहावें कौतुक डोळां ॥
काय अद्भुत तयाच्या लीला । सहज अवलीला घडती ज्या ॥ १२१ ॥

दुसरा एक म्हणतो म्हणून । त्याचें सर्व घ्यावें ऐकून ॥
मोडूं न द्यावें निजानुसंधान । निजगुरुवचन विसरूं नये ॥ १२२ ॥

यांतचि आहे परमकल्याण । यांतचि आहे भवभयतरण ॥
यांतचि अवघें पोथीपुराण । जपतपानुष्ठानचि हें ॥ १२३ ॥

सारांश प्रेम करा गुरूवर । अनन्यभावें नमस्कार ॥
दिनकरापुढें कैंचा अंधार । तयांसी भवसागर नाहींच ॥ १२४ ॥

असा कुठेंही सृष्टीवर । निकट अथवा कितीही दूर ॥
सातासमुद्राच्याही पार । भक्तार्थ अनिवार प्रेमळ ॥ १२५ ॥

असो ऐसें हें लिहितां लिहितां । कथा एक आठवली चित्ता ॥
एकाचें पाहूनि दुज्यानें करितां । कैसिया आपदा होत जीवा ॥ १२६ ॥

एकदां बाबा मशिदींत । असतां म्हाळसापती समवेत ॥
पूर्वील फळीची शेज अवचित । स्मरे अकल्पित तयांतें ॥ १२७ ॥

रुंदी अवघी सवावीत । दोनी टोंकास चिंध्या बांधित ॥
मशिदीचिया आढ्यास टांगित । झोंपाळा करित तियेचा ॥ १२८ ॥

नेजूं नये अंधारांत । तदर्थ उशापायथ्या लगत ॥
ठेवूनि रात्रौ पणत्या जळत । बाबा निजत फळीवर ॥ १२९ ॥
या फळीचें समूळ वृत्त । पूर्वील एका अध्यायांत ॥
आधींच वर्णिलें आहे येथ । परिसा कीं महत्व तियेचें ॥ १३० ॥
एकदां या फळीची महती । मनोभावें बाबा वर्णिती ॥
काकासाहेब दीक्षिताचित्तीं । उदेली वृत्ती ती परिसा ॥ १३१ ॥
म्हणती मग ते बाबांप्रती । फळीवरी शयनप्रीति ॥
असेल तरी ती टांगतों भीती । मग स्वस्थ चित्तीं पहुडावें ॥ १३२ ॥
बाबा तयांस प्रत्युत्तर देती । खालीं टाकून म्हाळसापती ॥
आपणचि वर निजावें केउती । बरा मी खालतीं आहे तो ॥ १३३ ॥
त्यावर काका अतिप्रीती । आणीक फळी टांगूं म्हणती ॥
आपण निजावें एकीवरतीं । म्हाळसापती दुसरीवर ॥ १३४ ॥
त्यावरी पहा बाबांचें उत्तर । तो काय निजतो फळीवर ॥
ज्या अंगीं गुण प्रकर । तोच फळीवर निजेल ॥ १३५ ॥
नाहीं फळीवर शयन सोपें । कोण तियेवर मजवीण झोंपे ॥
नयन उघडे निद्रा लोपें । तयासचि झेपे हें शयन ॥ १३६ ॥
मी जैं करूं लागें शयन । तैं मी करी यांसी आज्ञापन ॥
'करमद् हृदयावरी ठेवून । राही बैसून सन्निध' ॥१३७॥
हीं काम यास न होई । बसल्या जागीं डुलक्या घेई ॥
। न फळी ही कामाची कांहीं । फळी ही बिछाइत माझीच ॥१३८॥
चाले हृदयांत । पाहे तेथें ठेवूनि हात ॥
मज करी जागृत' । ऐसा अनुज्ञापित तो असतां ॥ १३९ ॥

समुदाय. २ म्हाळसापतीस.

त्यासचि निद्रा लागतां जड । कर हो त्याचा जैसा दगड ॥
" भगत " म्हणतां नेत्राची झापड । उडूनि खडबड जो करी ॥१४०॥

बसवे न जया धरेवर । आसन जयाचें नाहीं स्थिर ॥
जो नर निद्रातमकिंकर । निजेल उंचावर केवीं ॥ १४१ ॥

म्हणोनि 'अपुले अपुल्यासंगें । दुजियाचें तें दुजियासंगें' ॥
हें तों बाबा वेळ प्रसंगें । भक्तानुरागें अनुवदत ॥ १४२ ॥

अगाध साईनाथांची करणी । म्हणूनि हेमाड लागला चरणीं ॥
तयांनीं ही कृपाशिर्वचनीं । ठेविला निजस्मरणीं अखंड ॥ १४३ ॥

इतिश्री संतसज्जन प्रेरिते । भक्त हेमाडपंत विरचिते ।
श्री साईसमर्थ सच्चरिते । श्रीगुरुचरण महिमानाम
पंचचत्वारिंशोध्यायः संपूर्णः ॥

॥ श्रीसद्गुरुसाईनाथार्पणमस्तु । शुभंभवतु ॥